

РЕЦЕНЗИЯ

от професор-доктор Светослав Овчаров

НАТФИЗ „КР. САРАФОВ“

професионално направление 8.4, театрално и филмово изкуство
за представените дисертационни материали от доцент д-р Нина
Алтърпармакова в конкурса за длъжността „професор“, обявен от
НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, публикуван в „Държавен вестник“ бр. 109 от
21.12.2021 г.

Като хабилитационни материали доц. д-р Алтърпармакова е
предоставила три игрални филма „ПОСОКИ“ (реж. Стефан
Командарев), „ГОЛАТА ИСТИНА ЗА ГРУПА ЖИГУЛИ“ (реж. Виктор Божинов)
и „ИРИНА“ (реж. Надежда Косева). Представени са списък на
публикации и коректно изпълнени изисквания за наукометрични
изисквания, справка за академична натовареност, както и
разнообразен друг изобразителен и фактологичен материал. Като
обем, и представителност представените материали отговарят на
изискванията на закона за хабилитационни трудове.

При хабилитацията си като доцент, тогавашният доктор Алтърпармакова
беше представила три филма от три различни вида кино – игрално,
документално и анимационно, а сега е представила три игрални филма.
Изборът на тези три филма от огромното ѝ портфолио е продиктуван
вероятно от желанието да се представи работата ѝ в три различни
кинематографични стила. Никой в съвременната българска кинообщност
не се съмнява във възможностите на доцент д-р Алтърпармакова, която е
един от най-активно работещите филмови монтажисти да работи в който
и да е вид кино. Зад гърба ѝ има десетки игрални и документални
филми, телевизионни сериали.

Филмът „Посоки“ е замислен амбициозно като кинематографичен език. В него виждаме изключително сложно изградени движения на камерата, строене на мизансцени със сложно вътрешнокадрово разместване на персонажите. Всеки, който е стъпвал на снимачна площадка си дава сметка за трудността да се снима в такива кадри. Всяко трепване, всяка операторска или актьорска несигурност могат да провалят кадрите, в които са вложени огромни организационни усилия. Без съмнения този начин на снимки изисква сериозна предварителна работа на режисьор, оператор и монтажист, за да бъде вътрешнокадровият монтаж „кодиран“ във всеки кадар, за да може да се сведат рисковете от този начин на снимки до минимум и се постигне максимален художествен резултат. В своите материали по приносите доцент Алтъпармакова отбелязва необичайния начин, по който са се движили в организирането на филма: първо са заснели „черново“ всичко, анализирали са го и след това вече го реализират „на белова“. Така вероятно могат да преценят както рисковете, на които ще бъдат подложени при снимки, така и бъдещия монтажен ритъм на филма, който се състои от поредица от не много на брой, но много дълги като времетраене кадри. Монтажистът в този случай се включва като истински съавтор на колегите си режисьор и оператор и може да направлява заедно с тях дори и снимачния процес. Резултатът е доказал, че прилагания метод е ползотворен: разказът е плавен, с ярки актьорски акценти и движения на камерата, които способстват за открояване на важните за действието моменти. Работата на г-жа Алтъпармакова се усеща зад всичко това, тя е успяла да се вгради в тъканта на филма и да го води „отвътре“, без показност и афиширане. Формата на филма е опит за адекватно изразяване на неговото съдържание. Вероятно „обикновената публика“ не си дава сметка за сложния начин, по който филмът е заснет. Не си дава сметка и за трудността да се организират снимки в пространство като вътрешността на автомобил, където е съсредоточено голяма част от действието. Филмът не изглежда външно ефектно, ефектността е

пожертвана в името на разкриването на характерите на героите и достоверността си. Филмът е интересен с детайлите и тяхното използване. Например епизодът в който Рада (Ирини Жамбонас) вади пистолет е постигнат така, че чрез движението на камерата пистолетът се намира непрекъснато в активната част на кадъра и внушава чувство за заплаха. Детайл в класическия смисъл на използването му няма, но ефектът на детайла е постигнат – по същия ненатрапчив начин, по който монтажно се развива филма.

„Голата истина за група Жигули“ е категорично различен и като изходна позиция и като направа филм. Ако „Посоки“ е „интровертен“ филм, то „Голата истина...“ е филм изнесен, външен, шумен, дори креслив. Самата природа на това, за което се разказва за „шоубизнес по български“, предполага този начин на разказване. Музикален филм в България е събитие и касовият успех на този филм го показва. Той има у себе си всички елементи на музикалното кино: конфликт между талантите, блондинка и брюнетка, мелодраматичен епизод преди голямото завръщане, неочакван финал. Монтажът е подчинен на избраната стилистика и е органична част от цялата булевардна стихия, която се вихри на екрана. Песните са монтирани като в добри образци на музикални видеа, епизоди, като съвместното свирене на музикантите от Жигули с ромския оркестър, са образец на интересно музикално и сюжетно развитие. Трудността да се съчетаят професионални актьори, които играят добре, на които не могат да пеят професионално, с плейбеците на професионалните изпълнители е било препятствие пред екипа, с който той се е справил по най-добър начин. Доцент Алтъпармакова е употребила цялото си майсторство да постигне убедителност в тази част на филма. Именно монтажът е нещо, към което човек не може да има забележки в този филм. Ако някои от актьорите преиграват, или прекомерно „показват“ на екрана своите характери, чрез монтажа това е сведено до поносимо актьорско поведение. Трудно е да се работи във филм, който априори е изграден

от стереотипи! Всяко нарушаване на стереотипа е риск да се излезе извън стилистиката и монтажистът вероятно е изправен пред съдбоносен избор – кое да предпочете – достоверно актьорско поведение или правилата на жанра, които изискват изнесеност и почти преиграване. Г-жа Алтърпармакова намира този баланс. Филмът има ясен, „гъст“ монтажен ритъм, който е продиктуван от стилистиката, няма празни места и провисвания, които жанрът не търпи. Режисьорът по монтажа се потапя в структурата и умело „се крие“ зад героите на филма и сюжета. Това е едно от най-ценните качества на монтажиста – да подхожда индивидуално към всеки филм.

В „Ирина“ отново имаме смяна на подхода на режисьора по монтажа. Този път той се опитва да работи деликатно и съвсем „класически“. Филмът се крепи върху един единствен персонаж и неговата драма и всички останали благодарение на монтажа са „потънали“, не пречат на това да следим развитието на Ирина (Мартина Апостолова). Режисьорката е имала късмет с избора на тази млада актриса (без никакъв опит в киното преди този филм). Режисьор и монтажист са извършили огромна работа по осмислянето на филма и са взели най-доброто решение – да концентрат филма, да получат макар и един, но ударен персонаж. Режисьорът по монтажа Алтърпармакова работи с най-тънката четка, и отново, както във всеки от филмите, които са ни представени като хабилитационни трудове се е „разтворила“ в начина на разказване, скрила се е. И именно поради това свое „скриване“ нейната работа е толкова забележима. Не напразно филмът беше номиниран за Европейските филмови награди, едно от най-големите отличия в европейското кино.

Представените от доцент Алтърпармакова като хабилитационни материали филми са ярко доказателство за таланта и уменията ѝ на режисьор по монтажа. Тя очевидно се справя блестящо със задачи от най-различен естетически порядък. Тя работи непрекъснато в различни стилове, в различни жанрове и видове кино и винаги успява да измъкне

като монтажист най-доброто от заснетият материал. В нейно лице режисьорите имат напълно пълноправен съавтор. Фактът, че от времето на своята хабилизация като доцент, докато настъпи момент за нейната хабилизация като професор г-жа Алтъпармакова е работила в повече от двайсет и пет продукции като режисьор по монтажа е показателен за активността на нейната работа, търсенето ѝ като специалист и авторитета ѝ във филмовото общество. Мисля, че Академията трябва да се гордее, че има така преподавател в своите редици.

Работата на доцент Алтъпармакова е отличаваща непрекъснато на най-различни български и международни форуми и я прави едно от лицата на съвременното българско кино.

Кандидатът има научни публикации, работи като ръководител на докторанти, активна участва в дипломирането на бакалаври и магистри. Била е част от майсторски класове, водени в чужди университети.

Към положителното си впечатление от хабилизационните материали и научната ѝ работа искам да добавя, че доцент Алтъпармакова има огромно количество часове със студентите от Академията. Сред възпитаниците си тя се ползва със славата на човек, който не пести времето си и работи рамо до рамо с тях над всяка учебна задача. Тази ѝ самоотверженост е пословична и за мнозина от студентите тя се е превърнала в синоним на отдаденост на професиите на монтажист и педагог. Съчетанието на огромен професионален опит, спокоен характер и търпеливо упорство я прави изключително ценен педагог. Не напразно много студенти по монтаж, вече завършили Академията, се представят като „ученици на Нина Алтъпармакова“. Може би, защото знаят, че нейното име е гаранция за професионалната им реализация.

В заключение искам да кажа, че предоставените хабилизационни материали, както и всички съпътстващи документи ми дават всички

основания да гласувам с „Да“ за кандидатурата на д-р Алтърпармакова
в конкурса за професор.

София 11 май 2022 г

проф. д-р Светослав Овчаров